

Liv Irene ble gitt bort av moren:

- Jeg ble født i

- Mamma fødte meg i hemmelighet i 1952 og ga meg bort til adopsjon kort tid etter. Først etter 43 år våget jeg å ta kontakt med henne, forteller Liv Irene.

NU-reportasje:

Tekst:
Knut Hovind

Foto: Tor T.
Gulliksrud

Hva følte og tenkte mamma, egentlig? Følte hun seg sviktet av alle? Ønsket hun innerst inne å beholde meg? Gråt hun fortvilet da hun måtte gi meg bort til fremmede mennesker rett etter fødselen? Og hvor ofte tenkte hun på meg gjennom livet?

Det er en solfylt høstdag på Mysen i Østfold. Ved en av veiene sentralt på tettstedet står 54 år gamle Liv Irene Halden og ser opp mot fasaden til en hvit malt enebolig. Den har adresse Gamleveien 26.

Liv Irene har lenge kjent til denne adressen. Det var her hun kom til verden en bitende kald novemberkveld i 1952. Som datter av Lill-Else Nilsen fra Bjerkvik ved Narvik.

- Jo, jeg har stilt meg mange spørsmål gjennom årene. Mange vonde og vanskelige spørsmål. Men det føles likevel godt å være her og se stedet med egne øyne, selv om hendene mine skjelver og hjertet banker ganske raskt, sier lavmælte Liv Irene, mens hun gransker vinduene i 2. etasje. Det var her «fødestuen» var.

Mamma måtte gi meg bort

Liv Irene møtte aldri sin mor. For knappe fire år siden, i 2003, døde moren. Liv Irene har som voksen forsøkt å finne svar i både sitt eget og i morens liv. Gjennom årene har hun fått noe kunnskap om sitt opphav, men

det er vanskelig å vite hva som er sant og hva som er hvite løgner i den informasjon hun har skaffet seg.

Men følgende vet Liv Irene med sikkerhet:

Sensommeren 1952 dro hennes mor, den 29 år gamle Lill-Else Nilsen, den lange veien fra Bjerkvik i Nordland til Mysen i Østfold. En distanse på hele 150 mil. Ferden gikk med båt, buss og tog. Med seg hadde hun sin syv år gamle sønn Svein.

Moren var da skilt ved dom. Hun var alenemor og gikk altså gravid med Liv Irene. Beskjeden fra nær familie var krystallklar: «Dette barnet har du hverken råd eller anledning til å ta deg av!»

Den gangen opererte flere jordmødre i det skjulte i landet vårt. Skjønt, ikke mer skjult enn at flere av dem annonserte i de mest populære ukebladene. En av de ivrigste var jordmor Magnhild Lunder. Annonnene hennes var som regel små og kortfattede: «Svangre får opphold og hjelp til adopsjon. Jordmor, Lunder, Mysen, tlf. 1207.»

Mysen? Jo, det mente familien til Lill-Else var et godt alternativ: Langt unna Bjerkvik, på bondelandet og bare seks-syv mil fra Oslo. Her var mulighetene minimale til å møte kjente eller sambygdinger. Ved å reise til Mysen før graviditeten ble synlig - for så å komme tilbake noen måneder etter fødselen - ville ingen oppdage «synden» hennes. Skammen var gjemt bort, og livet kunne fortsette som før...

Eller kunne det det?

Vond oppvekst

Liv Irene vet ikke så mye om morens skjebne etter denne novemberdagen i 1952. Men hva slags liv fikk Liv Irene selv?

- Jeg ble gitt bort bare timer etter fødselen, har jeg forstått. Jordmor Lunder sørget også for den siden av saken. På papiret virket adopsjonsforeldrene

► **TIL FORTIDEN:** - Det føles rart og uvirkelig, men 2. etasje i denne privatboligen ble brukt som fødestue. Og her kom jeg til verden, forteller Liv Irene fra Gol.

▲ **MOR:** Ungdomsbilde av Liv Irenes mor, Lill-Else Nilsen.

ET FORLATT **BARN:** Liv Irene som baby.

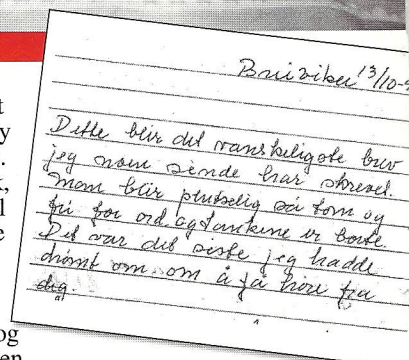
skikkelige nok, men slik var det ikke. De ble tidlig skilt, og en ny samboer kom inn i mammas liv. Begge ble alkoholikere, og bråk, slåssing og fyllefester var en del av hverdagen min gjennom hele oppveksten.

Adopsjonsmoren min var egentlig snill nok som edru.

Hun hadde mange gode sider, og jeg var glad i henne tross alt. Men når hun drakk, ble hun en helt annen person. Det var skremmende å være vitne til som barn.

- Når forsto du at du var adoptert?

ET VANSKELIG BREV: 13. oktober 1994 skrev Lill-Else sitt første brev til Liv Irene; datteren hun fødte i dypeste hemmelighet på Mysen.

dypeste skam

MØDRE UTEN BARN

Å bli gravid uten å være gift var helt frem til 1960-tallet forbundet med den dypeste skam. Unge piker som kom i den ulykkelige situasjonen var i mange tilfeller tvunget til å reise flere mil hjemmefra for å føde i skjul – for så å gi barnet fra seg. Dårlig økonomi, skam og nød gjorde dette til eneste mulige løsning for mange av datidens ulykkeligste.

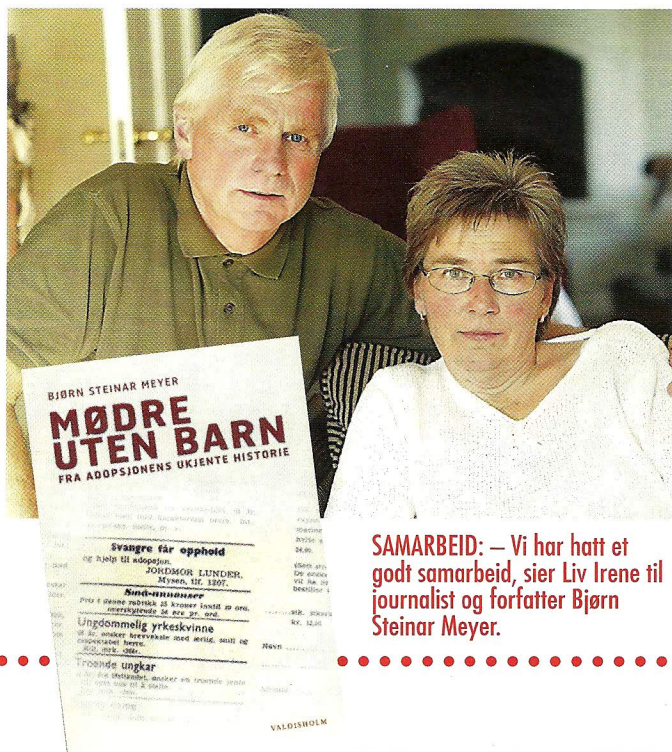
I årene mellom 1931 og 1957 kom flere hundre kvinner fra alle kanter av landet for å føde hjemme hos jordmoren Magnhild Lunder på det lille tettstedet Mysen. Moren til Liv Irene var en av dem.

De av jentene som ikke

hadde midler til å betale for fødselen, «betalte» ved å bli satt i gårdsarbeid på nærliggende bondegårder før og etter nedkomsten. Det var ofte tunge tak for jenter som allerede hadde det tøft både psykisk og fysisk.

Journalist Bjørn Steinar Meyer utgir i disse dager boken «Mødre uten barn – fra adopsjonens ukjente historie» (Valdisholm forlag). Her forteller han om skjebnene til både mødrene og barna.

– Mange av mødrene er døde i dag, forteller Meyer. – Og svært få av dem som fortsatt er i live, orker å fortelle. Det er for smertefullt. Som en av mødrene sa til meg: «Hadde jeg våget å huske det som skjedde på Mysen, hadde jeg ikke orket å leve.»

SAMARBEID: – Vi har hatt et godt samarbeid, sier Liv Irene til journalist og forfatter Bjørn Steinar Meyer.

– Å bli forlatt som barn gir dype spor i sjelen. Heldigvis har jeg familie som støtter meg, sier Liv Irene, her med datteren Cathrine.

Liv Irene tenker seg om, før hun svarer stillferdig:

– Det har jeg i grunnen alltid visst, tror jeg. Jeg har et vagt minne om at min adoptivmor fortalte det til meg i eventyrets form. Det gjorde hun så fint, jeg var akkurat den jenta de ville ha, og da var hun selvsagt edru...

Men når hun drakk, ble tonen en annen: «Din helvete kvenunge!» kunne hun skrike mot Liv Irene. Det lille barnet skjønnte ikke hva hun mente, men at det var noe negativt og at det hadde med hennes opphav å gjøre, forsto hun.

Andre ganger var adoptivmoren enda mer brutal: «Din umulige drittunge. Ikke en gang mora di ville ha deg!»

Redd for å ta kontakt

Liv Irene var 18 år da hun fikk vite morens navn. Men hun kviet seg for å ta kontakt.

– Jeg var redd og eide ikke selvtillit. Var helt sikker på at jeg ikke betydde noe for henne og at hun ville avvise meg, sier Liv Irene, som i dag er bosatt på Gol, gift med Sverre og har to barn.

– Å få familie har betydd enormt mye for meg. Jeg er blitt tryggere på meg selv, og gladere – å føle seg elsket og respektert har gjort godt for selvfølelsen. Mann og barn har alltid vært flotte støttespillere, sier Liv Irene og ser smilende bort på eldstedatteren Cathrine, som er med på turen til Mysen.

Først i 1994 forfattet Liv Irene det første brevet til moren.

– Det gikk tre måneder før jeg fikk svar. Mamma skriver i begynnelsen av brevet at ... «det var det siste jeg hadde drømt om å få høre fra deg.» Det gikk et gys gjennom kroppen min da jeg leste de ordene. Men hun åpner seg ikke for meg i brevet. Hun forteller litt om livet sitt, men holder meg liksom på armlengdes avstand hele veien.

Kaos av følelser

Mor og datter sender hverandre 10-12 brev de neste årene. Liv Irene er personlig og åpen og forsøker å nærme seg henne, men svarene fra mor er gjerne om vær og vind, om en forestående tur med Hurtigruten og at

hun har sett elg i nabolaget.

I 2003 dør Lill-Else uten at de to møtes. De har ikke engang snakket med hverandre i telefonen – selv om Liv Irene mang en gang sto med telefonrøret i hånden. Men hun turde aldri å ringe.

– Angrer du på at du kontaktet moren din?

– Både ja og nei. Det var en voldsom følelsesmessig belastning å skrive – og å få brev. Det gjør veldig vondt at det aldri ble ordentlig kontakt mellom oss. Men jeg er blitt kjent med sønnen hennes. Han har tatt imot meg og familien min med åpne armer, og vi har fått kjempefin kontakt. Svein har også sendt meg videokassetter med opptak

av vår felles mor. Det var rart å se henne og høre stemmen hennes. Hun både smiler og ler på opptakene. Det gjør både godt og vondt å se på.

– Hvilket forhold har du til din mor i dag?

– Det er et kaos av følelser. Sinne og bitterhet, men også medfølelse. Jeg vet at hun må ha hatt det vondt. På den ene siden har jeg følt meg voldsomt sviktet, samtidig synes jeg veldig synd på henne. Hun var et offer for sin tid; en tid som utrolig nok ikke ligger så altfor mange år tilbake. Derfor er det så viktig at både min – og min mors historie blir fortalt, sier Liv Irene. ■■■

knut.hovind@hm-media.no

SVANGERE

får opphold mot arb. eller bet. Hjelp til adopsjon.

Jordmor Lunder, Mysen st. Telefon 1954.

JORDMOR: Fra 1931 til 1957 tok jordmor Magnhild Lunder imot rundt 450 barn i privatboligen sin på Mysen. Liv Irene var et av dem. Lunder annonserte i ukepressen. Denne er fra «Alle Kvinner» på begynnelsen av 1950-tallet.